

RUKOTVORINE ŽENA IZ **ETNO MREŽE**

Na ćilimu preko Atlantika

Rukotvorine sa tradicionalnim motivima koje izrađuju žene okupljene u **Etno mreži** prešle su put od srpskih sela do rezidencije ambasadora Srbije u Vašingtonu, gde su izložene kako bi se u "srpskom domu" u prestonici Sjedinjenih Američkih Država promovisala Srbija i lepote njenog nasleđa.

SANJA ŽUJOVIĆ

PREPOZNA TLJIVI ELEMEN TI KULTURN OG NASLEĐA SRBIJE - ćilimi, dvopredne čarape, tkanice, jeleci, jastuci i prostirke, koje su izradile čuvarke tradicije pod okriljem **Etno mreže**, ukra s rezidencije ambasadora Srbije u Vašingtonu, koji svakom posetiocu priča neku od tradicionalnih priča našeg naroda.

STALNA POSTAVKA

Ambasada Srbije u Americi je u saradnji sa **Etno mrežom** odabrala elemente za postavku i za visoke zvanice organizovala vodenu turu kroz izložbu s ciljem promocije našeg nasleđa i jačanja imidža Srbije u SAD.

- Stalna postavka rukotvorina u našoj rezidenciji u Vašingtonu rezultat je dugogodišnjih napora **Etno mreže** u okviru "Inicijative 1.000 žena", koju sprovodimo u saradnji s **NAL ED** i vladinim Koordinacionim telom za rodnu ravnopravnost. Cilj je da jačamo ugled Srbije u svetu kroz opremanje naših ambasada elementima za izložbene postavke i rukotvorinama kao diplomatskim poklonima. Na taj način promoviramo ono najlepše iz naše zemlje, i ujedno stvaramo izvor prihoda za žene širom Srbije koje izrađuju rukotvorine i doprinose očuvanju kulturnog nasleđa - rekla je **Violeta Jovanović**, predsednica **Etno mreže** i direktorka **NAL ED**.

Jovanovićeva ističe da su dragoceni saveznici u podršci ženama koje se bave izradom rukotvorina, a time i promociji motiva iz Srbije, i supruge stranih diplomata sa boravkom u Srbiji.

A U T E N T I Č A N S U V E N I R

Među njima se ističu supruge ambasadora Kanade i šefa Evropske investicione banke, kao diplomatskih pokrovitelja

inicijativa **Etno mreže** - znanstskih kolonija i izložbi minijatura.

- Postavke u institucionalnim prostorima, poput srpskog salona u zgradi Vlade Srbije i vojvodanskog salona u novosadskoj Banovini, doprinose jačanju svesti o značaju očuvanja kulturnog identiteta i inicijativama za upis elemenata iz Srbije na Unesko listu svetske baštine - rekla je Jovanovićeva.

Vrednovanju nematerijalnog nasleđa doprinosi i odgovorna privreda, koja često koristi rukotvorine kao poslovne poklone. Neki hoteli visoke kategorije učinili su rukotvorine **Etno mreže** dostupnim strancima i turistima, kao i svima koji bi da iz Srbije ponese autentičan suvenir i istovremeno daju doprinos lokalnoj ekonomiji.

CILJ ETNO MREŽE JE OČUVANJE TRADICIONALNOG NASLEĐA KROZ OSPOSOBLJAVANJE EKONOMSKO OSNAŽIVANJE ŽENA I MLADIH ZA TRŽIŠNU PROIZVODNJU RUKOTVORINA

ETNO MREŽA

Etno mreža je krovna asocijacija proizvođača rukotvorina iz cele Srbije organizovanih u znanstvska udruženja i zadruge koje izrađuju autentične rukotvorine primenom tradicionalnih tehnika. Cilj **Etno mreže** je očuvanje tradicionalnog nasleđa kroz osposobljavanje i ekonomsko osnaživanje žena i mladih za tržišnu proizvodnju rukotvorina. Osnovana je u maju 2005. uz podršku USAID-a i izrasla je u vodeću strukovnu organizaciju koja pruža obuku, stručnu podršku i postavlja standarde u proizvodnji rukotvorina za svoje članove. **Etno mreža** se zalaže za ekonomsku i društvenu afirmaciju proizvođača rukotvorina i sprovodi mere kojima tradicionalno nasleđe stavlja u službu lokalnog razvoja i zapošljavanja.

Delovanjem **Etno mreže**, stapski ćilim je otrgnut od zaborava i uvršten na Nacionalnu listu nematerijalnog nasleđa, i revitalizovane su četiri tradicionalne tehnike: zlatovez, tkanje (klečanje), pustovanje i necanje.

CILJ JE DA JAČAMO UGLED Srbije u svetu kroz opremanje naših ambasada elementima za izložbene postavke i rukotvorinama kao diplomatskim poklonima - rekla je Violeta Jovanović, predsednica **Etno mreže** i direktorka **NAL ED**

PIROTSKI

SARE PIROTSKOG ČILIMA SU NAJČENJENIJI I NAJPOZNATIJI ORNAMENTI NARODNE UMETNOSTI, KOJI SEŽU U KORENE VEROVANJA O DUHOVNOJ ZAŠTITI NARODA

Pirotsko čilimarstvo je 2002. zaštićeno geografskom oznakom porekla i elaboratom koji definiše precizne kriterijume za način tkanja, izgled 95 šara i 125 elemenata, među kojima su najpoznatiji sofra, soveljka, dulovi, vraško koleno, gugutke, bombe, očilo, češalj i kornjača. Sare ovog čilima su najčćenjeniji i najpoznatiji ornameni narodne umetnosti, koji sežu u korene verovanja o duhovnoj zaštiti naroda. Čilimarski zanat je bio isključivo vezan za grad Piroć, a žene na selu su se izuzetno retko bavile tkanjem jer im to ritam života nije omogućavao. Postupak tkanja je izuzetno zahtevan i tkalja koja radi osam sati dnevno može da za mesec dana istka kvadratni metar čilima. Zato se u Piroću od davnina upražnjavalo kolektivno tkanje, a sam proizvod je oduvek imao visoku cenu. Važna odlika pirotskog čilima je izuzetno kvalitetno predivo koje se dobijalo preradom runske vune od autohtone rase ovaca iz pirotskog kraja zvane pramenka. Na čilimu prevladuje crvena boja po kojoj je prepoznatljiv, a koja označava život, radost, ljubav i u hrišćanstvu je simbol vaskrsenja. U prvoj polovini 20. veka pirotski čilimi su predstavljali Srbiju na evropskim i svetskim izložbama. Čilim je s vremenom od višefunkcionalnog komada koji se koristio za opremanje gradskih enterijera, prerastao u vizuelni simbol i kulturni identitet Piroća i Srbije.

SJENIČKO-PEŠTERSKI

Sjeničko-pešterski čilimi rađeni su s geometrijskim i cvetnim motivima. Nalikuju tkanim komadima sa Bliskog istoka. Ovi čilimi su posebni i po tome što imaju dva lica jer su tkani klećanom tehnikom i identični su sa obe strane. Svaka šara nosi posebnu simboliku i značenje, a sam čilim je simbol porodičnog jedinstva, sreće, uspeha i blagostanja. Grafički motivi se najčešće sastoje od apstraktnih oblika kojima se pripisuju magijska svojstva jer prate prirodne pojave i povremeno verske simbole tako da su manji komadi i prostirke korišćeni za molitvu. Crvena, plava i zelena boja dominiraju u motivima na čilimu koji su slični na onima tkanim u Piroću, dok su sjeničko-pešterski nešto tamnije nijanse i ilustruju nasleđe i kulturu kraja u kojem su nastali.

PREPOZNATLJIVI ELEMENTI KULTURNOG NASLEĐA SRBIJE - ČILIMI, TKANICE, ČARAPE, JELECI, JASTUCI I PROSTIRKE - UKRAS SU AMBASADE SRBIJE U SJEDINJENIM DRŽAVAMA

ČILIM JE NEKAD BIO OBAVEZNI DEO DEVOJAČKE SPREME ZA UDAJU

STAPARSKI

Staparski čilimi su nastali u domaćoj radinosti u selu Stapar, u Bačkoj, u 18. veku, u multietničnom ambijentu gde su se susretale različite kulture i uticaji. Na ovim čilimima su u početku dominirali zoomorfni i geometrijski motivi, koji su pod uticajem sredine i razmene s drugim narodima prerasli u vence cveća i ruža koje su vešte staparske tkalje podigle na nivo narodne umetnosti. U početku su čilimi obično spajani iz dve pole, a kasnije su tkani iz komada na širokom horizontalnom razboju. Čilim je bio obavezan deo devojačke spreme za udaju (štafir), tako da su devojčice već sa 12 godina počinjale s njegovim tkanjem. Staparski čilimi su obično tkani u paru jer su njima uglavnom prekrivani kreveti i zidovi u prednjoj sobi paorske kuće, čime su se pokazivali status i bogatstvo. Zlatno doba staparskog čilimarstva bile su poslednje decenije 19. i prva polovina 20. veka. Staparski čilimi tkani su prvo od kudelje koju je kasnije zamenila streka (predivo od vune lokalne sorte ovce cigaje) u beloj ili bež, rede u zelenoj boji, najčešće dva sa dva metra. Ovi čilimi su posebni i po tome što imaju dva lica jer su tkani klećanom tehnikom i identični su sa obe strane.